

Взаємодія - це категорія, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємозалежність, зміну стану та взаємоперехід тощо. Інтерактивні методи допомагають викладачеві бути сучасним, ініціативним, брати відповідальність на себе в екстремальних ситуаціях, тобто застосування інтерактивних методів навчання відбувається за постійної взаємодії всіх учасників освітнього процесу, за умов їхньої рівноправності. Застосування таких методів сприяє формуванню цінностей, умінь та навичок, створенню атмосфери співпраці, дає змогу підвищити якісний рівень освітнього процесу в ЗВО засобами впливу позитивного іміджу педагога на формування іміджу освітньої інституції.

Таким чином, імідж являє собою своєрідну, закріплену в образах, символах і нормах, програму соціальної поведінки людини. Класичний педагогічний імідж або образ педагога як взірця для наслідування здобувачами освіти формується поступово, охоплюючи як внутрішні, так і зовнішні якості особистості, що потребують цілеспрямованого формування, розвитку і вдосконалення!

Список використаних джерел

1. Вощевська О. Формування іміджу викладача вищої школи. *Молодий вчений*. 2016. № 12(39). С. 404–408. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/98.pdf>
2. Галицька Е., Донкоглова Н. Природа конфліктів у вищих навчальних закладах. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2010. № 107. С. 3–6. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3769>.
3. Євтушенко Г., Бабошко А., Бушля Д. Імідж сучасного педагога: сутність та особливості формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 11. С. 630–634. URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/132.pdf>
4. Козлова О. Соціально-психологічні чинники професійного іміджу викладача ВНЗ. *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2013. № 6(9). С. 191–200. URL: <http://www.apppychology.org.ua/data/jrn/v6/i9/20.pdf>
5. Коркішко А. Формування професійного іміджу педагогічних кадрів (за матеріалами семінару «Імідж сучасного педагога»). У *Vzdelávanie a spoločnosť II: medzinárodný nekonferenčný zborník*. 2017. С. 531–538. *Prešovská univerzita*. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova9/subor/Korkishko.pdf>
6. Романовська О. Поняття і структура іміджу викладача вищої школи. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2016. № 2. С. 135–146. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/22616>.

Олена Третяк, Олена Новікова

САМОСТІЙНІСТЬ ЯК КОМПОНЕНТ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У концепції «Нової української школи» передбачено розширення освітнього простору, що вимагає від зростаючого покоління вміння самостійно та ефективно

здобувати нові знання. Однак в умовах війни, дистанційного навчання та з розвитком технологій штучного інтелекту низький рівень мотивації, самоконтролю та невміння працювати самостійно може стати причиною неуспішності здобувачів освіти у навчальній діяльності та негативно позначитися на якості знань та вмінь. Беручи це до уваги, окреслимо чинники, які впливають на розвиток самостійності як компоненту пізнавальної активності здобувачів освіти.

Пізнавальну активність Г. Процик схарактеризувала як «...рису особистості, що виявляється в її ставленні до процесу пізнання, готовності та прагненні до пізнавальної діяльності» [4, с. 113]. Заразом дослідниця додає, що «...пізнавальна самостійність є якістю особистості, якій притаманне прагнення та вміння без допомоги (самостійно) отримувати необхідні знання та навички, розв'язувати завдання» [4, с. 113]. Водночас інша дослідниця зазначає, що «...самостійне просування в пізнанні навіть за наявності прагнення до оволодіння знаннями і способами діяльності може не відбутися, якщо особистість... не вчинить певного вольового зусилля для його досягнення» [1, с. 18].

Відповідно до представлених Т. Кошіль [2, с. 66] визначень дефініції «пізнавальна активність», науковці її представляють як: рису особистості; розумову діяльність; особистісну характеристику; особистісне утворення; соціальну властивість; складну системну особистісну властивість; інтелектуально-емоційний відгук на навчання; особистісну рису; складне психологічне утворення. Констатуючи те, що відсутнє однозначне визначення цієї дефініції, Т. Кошіль наводить власне тлумачення, зазначаючи, що «...пізнавальна активність – це інтегративна якість особистості, що виявляється в прагненні до пізнання, що визначає стійкий інтерес до пошуку нових знань, готовність до пошукової діяльності, ініціативності і самостійності в ній, що виражається в позитивних емоціях і рефлексивній самоорганізації» [2, с. 67].

Зважаючи на те, що якість особистості дозволяє оцінити той чи інший рівень прояву певної риси або властивості особистості (високий або низький), робимо висновок, що самостійність у пізнавальній активності особистості тісно пов'язана з її більш глибокими характеристиками, тобто з властивостями та рисами. Отже, під самостійністю, як компонентом пізнавальної активності здобувачів освіти можна розуміти властивість особистості, яка проявляється у прагненні людини до оволодіння новими знаннями та уміннями завдяки свідомому подоланню труднощів, сформованій мотивації спрямованій на досягнення цілей діяльності.

Самостійність пізнавальної діяльності залежить також і від того, наскільки активно учень включається в учіння, взаємодіє з іншими, які технології та методи переважають в освітньому процесі.

Інтерактивне навчання «...спрямоване на залучення всіх учасників до спільної діяльності, що здійснюється на основі врахування індивідуального рівня розвитку кожного здобувача освіти» [3, с. 467] та виступає важливим чинником формування мотивації до самостійної пізнавальної діяльності особистості.

З вищевикладеного робимо висновок, що самостійність як компонент пізнавальної активності здобувачів освіти реалізується шляхом використання психічних процесів під час розв'язання навчальних завдань, що слугують чинниками прояву ініціативи для критичного аналізу інформації, її узагальнення та порівняння, запам'ятовування, збереження і відтворення.

Перспективою подальшого дослідження стане визначення чітких критеріїв для визначення рівня самостійності як компоненту пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Ажишпо О. Ю. Пізнавальна самостійність, як основа функціонування індивідуалізованої системи навчання студентів. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2011. № (6). С. 17–37. URL: <https://tmfv.com.ua/journal/article/view/715/>.
2. Кошіль Т. П. Термінологічний аналіз дефініції «пізнавальна активність». *Перспективні питання психології та педагогіки* : зб. наук. праць. Слов'янськ : ДВНЗ, 2021. С. 63–67. URL: <https://surl.li/qlbbsl>.
3. Щербакова Н. М., Голуб О. В., Лесик А. С. Шляхи вдосконалення пізнавальної (когнітивної) самостійності майбутніх учителів початкової школи. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 1. С. 463–472. URL: <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2022-1-1-463-472>.
4. Protsyk H. M. Development of students' cognitive activity. *Medical Science*. 2020. Vol. 2. PP. 113–121. URL: https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/view/11161/10627.

Наталія Ципляк

РОЛЬ І ПОВНОВАЖЕННЯ ІНСТИТУТУ «СТАРШИХ» У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ДУХОВНОЇ СЕМІНАРІЇ (1786-1919 рр.)

Історія духовних навчальних закладів посідає важливе місце у вивченні культурно-освітнього життя Лівобережної України кінця XVIII – початку XX ст. Система виховання та контролю за семінаристами була невід'ємною складовою функціонування духовних семінарій. Чернігівська духовна семінарія протягом майже півтора століття відігравала значну роль у підготовці священнослужителів, учителів церковнопарафіяльних шкіл і працівників церковної адміністрації, а також освічених діячів, що нерідко працювали у світських установах.

Багато аспектів внутрішнього життя духовних семінарій, зокрема діяльність інституту «старших» та еволюція форм самоврядування і взаємного контролю вихованців, залишаються недостатньо вивченими. Ця розвідка спираючись на інформацію з ревізій, звітів про стан Чернігівської духовної семінарії та спогадів її вихованців, покликана заповнити ці прогалини. Вивчення повноважень «старших», «чергових», помічників інспектора та інших елементів системи нагляду дозволяє глибше зрозуміти механізми функціонування виховного процесу й дисциплінарної практики у духовних навчальних закладах, що робить тему дослідження актуальною як з історико-педагогічної, так і з соціально-історичної точки зору.

Метою розвідки є всебічне висвітлення ролі та повноважень інституту «старших» у виховному процесі Чернігівської духовної семінарії, а також простеження трансформації функцій внутрішнього нагляду та дисциплінарних практик вихованців упродовж зазначеного періоду.